

Slovensko *fôkselj* (m.), gen. *-na* in sorodne besede

Helena Jazbec

Ker je v nemščini izpričano Faxe (f.) 'šala', Faxer (m.), gen. -s 'cirkuški klovn', v švabski nemščini faxen 'uganjati norčije', v koroški nemščini pa fax (m.), gen. -es 'šaljivec', se ugotavlja, da so slovenske besede fôkselj, fôksne, fôksler, fôksner izposojene iz bavarske nemščine. Ustreznih predlog za vse omenjene izposojenke v nemščini ni bilo mogoče najti, zato se izposoja dokazuje z nemškim besedotvornjem in s priponsko enakimi izposojenkami v slovenščini, ki imajo ustrezne nemške predloge.

ABSTRACT: Fôkselj, fôksner, fôksler and fôksne are Bavarian German loanwords in Slovenian. The original forms of these loanwords could not be found. The German nouns die Faxe(n) 'a joke', der Faxer 'a circus clown', der Fax 'a joker' and the verb faxen 'to joke' are the closest relatives to the etyma that could not be found. In order to prove the German origin of these words the German word-formation principles were analyzed and similar examples of German loanwords in Slovenian were studied.

1. Sln. gradivo kot izhodišče za analizo*

Besede *fôkselj*¹ (m.), gen. *-na* 'šaljivec, burkež; šala, norčija, burka' ne najdemo ne v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) ne v Besedišču slovenskega jezika (Šircelj-Žnidaršič, 1998). Zapisana pa je bila v listkovnem gradivu za SSKJ: »Takšna irealno spredena žabja preproga je tudi vsa resničnost, ki straši in fokslna poka okrog naju« (Kermauner 1977: 29). Vsi ostali viri v tem listkovnem gradivu so neknjižni in so jih zapisali sodelavci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. Kolikor je bilo mogoče, sem vse te zapise ponovno preverila in k obrav-

* Za pomoč pri zbiranju gradiva se najlepše zahvaljujem Poloni Kostanjevec, Mariji Dolenc, Zvonki Leder - Mancini, Nataši Dobrila, Domnu Smole, dr. Janezu Dularju, prof. dr. Varji Cvetko - Orešnik, izr. prof. dr. Veri Smole, Carmen Kenda - Jež, izr. prof. dr. Majdi Merše, prof. dr. Viktorju Majdiču, Mariji Janežič, Mileni Hajnšek - Holz, Joži Meze in Janezu Kebru.

¹ Gradivo navajam z jakostnim naglasom, čeprav so bili informatorji tudi s tonemskega področja.

navi pritegnila tudi nove primere, ki so mi jih posredovali delavci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, pa tudi informatorji od drugod.

1.1 Prof. dr. Viktor Majdič je v gradivu za SSKJ zapisal besedo *fôkselj* in jo umestil na mejno območje med savinjskimi in osrednještajerskimi narečji. Kot značilno besedno zvezo je navedel *fôkseljne pokati* 'šaliti se (v smislu situacijske komike)'. Marija Janežič je besedo *fôkselj* umestila na področje Ljubljane. Pozna jo v pomenu 'grimasa, kretnja, ki zabava' v zvezi *fôkseljne uganjati* ali *zganjati*. Zveza *fôkseljne zganjati* 'zbijati šale, biti šaljiv z besedami, mimiko, govorico telesa' je znana tudi Nataši Dobrila, katere govorica vključuje elemente notranjščine ter vzhodne kraščine. Besedo *fôkselj* 'burka, šala' v zvezi *fôkseljne zbijati* pozna s področja Ljubljane tudi prof. dr. Varja Cvetko - Orešnik.

Zvonka Leder - Mancini iz Ljubljane pozna *fôkselj* 'kdor izrabi vsako situacijo za komično domislico, šalo in zabava navzoče' npr. v zvezah *Miha je pravi fokselj*; *Temu fokseljnu nikoli ne zmanjka*.

1.2 Milena Hajnšek - Holz pozna z osrednje Štajerske besedo *fôksne* (f. pl.), gen. *fôksen* 'šale' v zvezi *fôksne pokati* 'šaliti se'.

1.3 Dr. Janezu Dularju je iz Vavte vasi znana beseda *fôkslar* (m.), gen. *-ja* 'človek, ki razveseljuje družbo in je zato v njej zaželen; priložnostni zabavljáč'. V gradivu za SSKJ najdemo tudi besedo *fôksler* (m.), gen. *-ja* 'tisti, ki zbija šale', ki jo je zapisala Joža Meze iz Ljubljane.

1.4 Janez Keber pozna z vzhodne Dolenjske besedo *fôksnar* (m.), gen. *-ja* 'šaljivec'. Izr. prof. dr. Vera Smole in Carmen Kenda - Jež poznata obliko *fôksnar* 'šaljivec' iz Šentruperta oziroma Dolenjskih Toplic. Izr. prof. dr. Majdi Merše je iz Vodice pri Ljubljani znano *fôksner* (m.), gen. *-ja* 'šaljivec', Mileni Hajnšek - Holz pa iz osrednje Štajerske *fôksner* 'šaljivec'.

Poizvedovanje je pokazalo, da se posamezni členi besedne družine *fôkselj* 'šala, šaljivec', *fôksne* 'šale', *fôksler* 'šaljivec', *fôksner* 'isto', *fôkslar*, *fôksnar* govorijo na Dolenjskem, Štajerskem, na Krasu in v Ljubljani z okolico.

2. Nem. gradivo kot izhodišče za analizo

Vse zgoraj prikazane slovenske pogovorne besede so prevzete iz nemščine, saj je v nemščini izpričana besedna družina, v katero spada *Faxe* (f.) 'šala',² ki se

² Nekateri viri pišejo tudi *Fachse* – Grimm (1991: III, 1225) in Schmeller (1985: 1/1, 686) – kar je v nemščini bolj pogosto kot zapisovanje istega soglasniškega sklopa [ks] z -x-. V nemških slovarjih je beseda predstavljena z naslednjimi pomenskimi odenki: »1. posenhafte, spaßige Grimassen, Bewegungen, die belustigen sollen; 2. dumme, einsinnige Späße, alberne Ideen; dummes Zeug, Unsinn« (Drosdowski (1993: 1048); »1. Grimasse, Verzerrung des Gesichts, posenhafte Bewegung, die belustigen soll; 2. Unsinn, dummer, alberner, unsinniger Spaß; 3. Ausflüchte, Umstände« (Wahrig 1981: 683); »Possen, Albernheiten; Umstände; Ausflüchte« (Küpper 1983: 822); »sich zieren, Schwierigkeiten, Umstände machen« za *Faxen machen* (Benedikt 1979: 170); »Narrheiten, Umschweif« (Wehle 1980: 119); »1. Grimasse; 2. Possen, Scherze, Narrheiten, dumme Späße, in Worten und Geberden; 3. *Mach' mir keine Faxen* = Arbeite mir nicht entgegen!« Fischer

običajno pogovorno uporabljata v množini *die Faxen* in pogosto v zvezi z glagolom *machen: Faxen machen*. V to besedno družino spadajo tudi *Faxer* (m.), gen. -s 'cirkuški klovn' (Küpper 1983: 822), koroško nemško *fäx* (m.), gen. -es 'šaljivec' (Lexer, 1862: 87) ter švabsko nemški glagol *faxen* 'uganjati norčije' (Fischer 1908: 994). V nemščini je ta besedna družina mlada, saj je beseda *Faxe* izpričana šele v 17. stoletju (Kluge 1999: 253).³ Tudi zato so izposojenke *fôkselj, fôksne, fôksler, fôksner, fôkslar, fôksnar* mlade. Posrednik med nemščino in slovenščino je v teh primerih gotovo bavarska nemščina kot geografsko omejeni del visoke nemščine, v kateri se je nemški *a* od začetka 13. stoletja dalje labiliziral v *o*. Nemški *a* je v mnogih izposojenkah v slovenščino torej samo navidezno "zamenjan" s sln. *o*: *montel* ← nem. *Mantel, popir* ← nem. *Papier*, saj so bile take izposojenke v slovenščino prevzete iz bavarskih fonetičnih predlog: *mont·l, popiär* (Striedter - Temps 1963: 2). Čeprav ustreznih nemških predlog za *fôkselj, fôksne, fôksler, fôksner, fôkslar, fôksnar* ni, je prav ta "navidezna" substitucijska fonetika nemškega *a* s slovenskim *o* znak, da je bila ta slovenska besedna družina izposojena iz bavarske nemščine in da je vsaj bavarska nemščina imela besedotvorne in oblikotvorne variante **Fochsel, *Fochsen, *Fochsler* in **Fochsner*.

3. Pomenska dvojnost sln. *fôkselj*

Sln. *fôkselj* pretežno pomeni 'šala', vendar tudi 'šaljivec'. Ker nem. *Faxe* pomeni samo 'šala', ne pa tudi 'šaljivec', se postavljata vprašanji, od kod sufixs *-elj* v besedi *fôkselj*, če ga nemško gradivo ne izpričuje, in od kod pomenska dvojnost sln. *fôkselj*, če je nemško gradivo tudi ne izpričuje. Poleg tega razvoj slovničnega pomena rezultata dejanja v vršilca dejanja v okviru iste besede, kot ga imamo v sln. *fôkselj*, ni potrjen. Pomeni, ki jih izpričujeta sln. *fôkselj* in nem. *Faxe*, pa tudi niso taki, da bi besedi lahko označili kot imeni dejanja. Iz imena dejanja se namreč ime vršilca dejanja lahko razvije, npr. sln. knjižno *samomor* 'dejanje, s katerim kdo namerno povzroči svojo smrt' in narečno 'samomorilec' (Pleteršnik 1894–1895: II, 454). Prav zato se zdi verjetno, da sta *fôkselj* 'šala' in *fôkselj* 'šaljivec' dve različni besedi, ki sta bili prevzeti iz bavarsko nemških homonimnih predlog. Ti pa sta nastali po dveh različnih besedotvornih vzorcih, in sicer po izsamostalniški in po izglagolski izpeljavi.

3.1 Sln. *fôkselj* 'šala'

Čeprav bi bilo možno predpostaviti, da je sln. *fôkselj* 'šala' domača izpeljanka iz sicer neizpričane prevzete besede **fôksa* 'šala' po vzorcu *možic* → *možicelj*, je bolj verjetno, da je bilo sln. *fôkselj* v celoti prevzeto iz bavarsko nemške labializira-

(1908: 994); »kurzweilige Possen« (Adelung 1808: 63); »spaßhafte Einfälle; Possen« (Schmeller 1985: 1/1, 686); »Possen, Spässe, Einfälle« (Grimm 1991: III, 1225); »Spass, Scherz in Worten, Handlungen oder Geberden; Posse (bair.)« (Lexer 1862: 87).

³ Etimologija nemške besede *Faxe* ni jasna. Kluge jo povezuje s *Fickfack* (m.), gen. -(e)s »izgovor, izmikanje, trik« (Kluge 1999: 253), Pfeifer pa s *fatzen* »norčevati se iz neko-ga« (Pfeifer 1989: 416–417).

ne predloge nemškega *Fachsel 'šala'. Obstoj take nemške oblike namreč potrjuje madž. množinska oblika *faxlik* 'Faxen', ki jo Benkő tako kot madž. sinonim *fakszni* izvaja iz nem. *Faxe*, *Faxen*, pri alternaciji *-ni ~ -li* pa meni, da je *faxli (sg.) iz *fakszni* nastalo po analogiji s *cetli* 'listek papirja' iz nem. *Zettel* (Benkő 1992: 352, 157, 164). Ker se 'alternacija' *-n- ~ -l-* pojavlja tako v slovenskih kot v madžarskih prevzetih besedah, je bolj verjetno, da je bilo madž. *faxli – tako kot *bicikli* 'dvokolo' iz nem. *bizykel* 'isto' (Benkő 1992: 104), *cetli* 'listek papirja' iz nem. *Zettel* (m.), gen. *-s* 'isto' (Benkő 1992: 164) in *vurstli* 'zabavišni park' iz nem. *Wurstel(prater)* (m.), gen. *-s* 'zabavišni park v dunajskem Pratru' (Benkő 1992: 1654) – prevzeto iz nem. *Fachsel 'šala'. Madž. *faxlik* torej kaže na obstoj nem. *Fachsel, sln. *fôkselj* pa na obstoj bavnem. labializirane predloge te nemške besede.

3.1.1 Nem. *Faxe* 'šala' in *Fachsel 'isto'

Slovenščina in madžarščina kažeta, da je v nemščini verjetno obstajala beseda *Fachsel in da je sodeč po slovenskih in madžarskih izposojenkah pomenila 'šala'. Ker je rekonstruirano *Fachsel 'šala' gotovo v besedotvornem razmerju z nem. *Faxe* (f.) 'šala', se postavlja vprašanje, v kakšnem besedotvornem razmerju sta ti dve nemški besedi in zakaj imata kljub besedotvornemu razmerju *Faxe* : *Fachs-el enak pomen.

Ker ima nem. sufiks *-el* zelo pogosto manjšalni pomen, ki se lahko tudi degramatikalizira, tako da se prvotna pomenska razlika v besedotvornem paru izgubi, se v nem. paru *Faxe* 'šala' : *Fachsel 'isto' verjetno kaže prav to besedotvorno razmerje. Podobno razmerje najdemo med nem. *Krume* (f.) 'drobtina' in *Krümel* (m.) 'isto', med nem. *Bund* (n.) 'šop, sveženj' in *Bündel* (n.) 'isto', prvotno razmerje nevtralna beseda : deminutiv pa se lepo ohranja npr. med *Roß* (n.) 'konj' in *Rössel* (n.) 'konjiček' (Erben 1993: 83–84).

Tudi večina drugih izposojenk z nemškim deminutivnim sufiksom *-el* v slovenščini nima pomena manjšalnice, vendar je pogosto težko ugotoviti, ali se je deminutivni pomen izgubil že na nemški ali šele na slovenski strani.

Tako je npr. sln. *tôšelj* (m.), gen. *-na* 'denarnica' (Domen Smole, ustno, Tacen) zaradi *-o-* iz bavarsko nemške predloge *(*Geld-*)*toschel* 'denarnica', deminutivne tvorbe k nem. *Geldtasche* 'isto', ki se ohranja v kornem. *tásch-l* 'torbica' (Lexer 1862: 52). Podobni primeri so še npr. *gartelj*, *-na* 'vrt' iz bavavstr. narečnega *gart-l* 'vrtiček' (Striedter - Temps 1963: 127), *krágelj*, *-na* 'ovratnik' iz bavavstr. narečnega *krágel* 'ovratniček' (Striedter - Temps 1963: 156), *lâdelj*, *-na* 'predal' iz bavavstr. narečnega *lâd-l* 'predalček' (Striedter - Temps 1963: 164), *žákelj*, *-klja* 'vreča' iz bavavstr. narečnega *sack-l* 'vrečka' (Striedter - Temps 1963: 248).

3.2 Sln. *fôkselj* 'šaljivec'

V nemščini obstajajo deverbativni vršilci dejanja na *-el*, npr. nvn. *Büttel* 'birič', stvn. *butil* 'isto' iz glagola stvn. *biotan* (> nvn. *bieten*) 'ponujati'. Danes so redki, ker so jih izpodrinili vršilci dejanja na *-er*, npr. stvn. *tregil* 'nosilec', toda nvn. *Träger* 'isto', stvn. *tribil* 'gonjač', toda nvn. *Treiber* 'isto', srvn. *kempel* 'borec', toda nvn. *Kämpfer* 'isto' (Fleischer-Barz 1995: 150–151). Med starejše tovrstne vršilce dejanja spada tudi (*Feld*)*webel* 'narednik', srvn. *weibel* 'sodni kurir', stvn. *weibil* 'isto', ki je izpeljan iz stvn. *weibōn* 'premikati se sem in tja' (Drosdow-

ski 1989: 495; Kluge 1999: 257, 880) in izposojen v sln. *feldvébel* 'narednik' (Strieder - Temps 1963: 116).

Tudi nem. *Trottel* (m.) 'bedak', ki se je v prvi polovici 19. stoletja v bavarski avstrijski uporabljal v pomenu 'kreten (medicinsko)' in je kot *trótelj* (m.), gen. -na 'omejen, neumen človek' (SSKJ 1991: V., 191) izposojen v slovenščino, je verjetno vršilec dejanja na -el iz glagola *trotten* 'neokretno, štorasto, nerodno, lahko tudi zibajoč se, opotekajoč se hoditi' (Grimm 1991: XXII, 1076–77). Za kretenizem je namreč hoja, ki jo izraža ta glagol, značilna. Glagol *trotteln* 'počasi in neokretno, štorasto, nerodno hoditi' je zaradi pomena bolj verjetno izglagolski deminutiv iz *trotten* tipa *hüsteln* 'pokašljevati' iz *husten* 'kašljati' (Krahe-Meid 1967: III, 263), kot pa denominativ iz *Trottel* 'bedak, kreten'.

4. Sln. *föksne* (f. pl.) 'šale'

Beseda *föksne* (f. pl.) 'šale' je bila prevzeta iz bavnem. labializirane predloge *Fochsen za nem. *Faxen*, množine k *Faxe* (f.) 'šala'. Nemški ženski spol se v slovenščini lepo ohranja, prim. gen. pl. *föksen*. V pluralni obliki je bilo nem. *Faxe* 'šala' prevzeto tudi v gemersko slovaško narečje kot *faksne* (f. pl.), gen. -í 'nesmislji, neumnosti, bedarije' (Orlovský 1982: 79), v pogovorno hrvaščino kot *fàksni* (m. pl.), gen. *fàksnā* 'norčije' in *fàksne* ali *fàksnī* (f. pl.), gen. *fàksna* 'isto' (Jurančič 1986: 234) in kot je bilo že omenjeno, v madžarščino kot *fakszni* 'šala' (Benkó 1992: 352).

Oblikotvorno enaka izposojenka je sln. narečno *zókne* (f. pl.), gen. *zóken* 'nogavice' (Domen Smole, ustno, Tacen), v popisu slovenskega besedišča pa najdemo tudi edninsko obliko *zóken* (m.), gen. -kna.⁴ Množinski samostalnik *zókne* (f. pl.) je bil prevzet iz nvn. množinske oblike *Socken* k *Socket* (f.) 'kratka nogavica'.

5. Sln. *föksnar/-er* 'šaljivec' in *föksler/-ar* 'isto'

V koroški nemščini je znan vršilec dejanja *fäx* (m.), gen. -es 'šaljivec' (Lerxer, 1862: 87), v pogovorni nemščini pa *Faxer* (m.), gen. -s 'cirkuški klovn' (Küpper 1983: 822). Nemških besedotvornih variant vršilcev dejanja, na katere kažejo sln. *föksnar/-er* 'šaljivec' in *föksler/-ar* 'isto', mi ni uspelo najti.

Nemška imena vršilca dejanja se najpogosteje tvorijo z -er, -ler ali -ner: *Fahr-er* 'voznik', *Liebhav-er* 'ljubimec', *Nachfolg-er* 'naslednik'; *Tisch-ler* 'mi-

⁴ V listkovnem gradivu za SSKJ je naveden vir: »Dokler ne bomo imeli prikladnih domačih izrazov, bodo naši ljudje pač uporabljali tujke in spačenke, to velja tako za stare kakor za nove besede. Dokler nimamo primerne besede za kratke nogavice, bodo ljudje pač govorili 'zokni', ipd.« (Gradišnik 1967: 47). Oblika *zóken* (m. sg.), gen. -kna, pl. *zókni* (naglas po Šircelj - Žnidaršič 1998: 983) je lahko izposojena iz nvn. predloge *Socken* (m. sg.), gen. -s, ki je sinonimna z nvn. *Socket* (f. sg.) 'kratka nogavica', govori pa se le v južni Nemčiji, Avstriji in Švici (Drosdowski 1989: 1412).

zar', *Bett-ler* 'berač', *Sport-ler* 'športnik'; *Bühnenbild-ner* 'scenograf', *Wag-ner* 'kolar', *Red-ner* 'govornik'. Sufiksa *-ler* in *-ner* sta nastala tako, da se je sufiks *-er* pripel na nominalne osnove na *-l* oziroma na *-n*, npr srvn. *betel-er* 'berač' iz *betel* 'prosjachenje' oz. *wagen-er* 'kolar' iz *wagen* 'voz'. Po onemiti srvn. nepoudarjenega *-e-* v srednjem zlogu in premiku zlogovne meje se je iz srvn. *betel-er* oz. *wagen-er* razvilo nvn. *Bett-ler*, *Wag-ner* (Stepanowa-Fleischer 1985: 119). Podobno kot *Bettler* je nastalo tudi nvn. *Einsiedler* 'puščavnik, samotar', le da je bil ta izpeljan iz imena vršilca dejanja na *-el* *Einsiedel* 'isto'.

Slovenski različici z *-e-fôksner* in *fôksler* kažeta na obstoj bavarsko nemških vršilcev dejanja **Fochsner* in **Fochsler*, od katerih je prvi lahko nastal s sufiksom *-ner* iz *Faxe* po vzorcu *Bühnenbild* 'scena' → *Bühnenbild-ner* 'scenograf': *Faxe* 'šala' → bavnem. **Fochs-ner* 'šaljivec', pri drugem pa obstaja več možnosti. Predpostavljeno bavnem. **Fochsler* je s sufiksom *-ler* lahko nastalo iz *Faxe* po vzorcu *Tisch* → *Tisch-ler*: *Faxe* 'šala' → bavnem. **Fochs-ler* 'šaljivec'. Lahko pa je nastalo tudi s sufiksom *-er* ali iz predpostavljenega bavnem. **Fochsel* 'šala' po vzorcu *Bettel* 'prosjachenje' → *Bettl-er* 'berač': bavnem. **Fochsel* 'šala' → **Fochsler* 'šaljivec', ali pa iz predpostavljenega bavnem. **Fochsel* 'šaljivec' po vzorcu *Einsiedel* 'puščavnik, samotar' → *Einsiedl-er* 'isto': bavnem. **Fochsel* 'šaljivec' → **Fochsler* 'isto'.

Ker so to v slovenščini mlade izposojenke, so različice z *-a-fôksnar* in *fôkslar* gotovo nastale v slovenščini iz izposojenk *fôksner* oz. *fôksler* po ljudski standardizaciji pod vplivom slovenskega sufiksa za imena vršilcev dejanja na *-ar* ← stvn. *-āri*.⁵ Po podobni ljudski standardizaciji je gotovo nastalo tudi sln. *tišlar* (m.) 'mizar' iz *tišler* 'isto', izposojenke iz nem. *Tischler*.

Viri in literatura

- Adelung, J. C., 1808, *Grammatisch-kritisches Wörterbuch der hochdeutschen Mundart*, Wien.
- Bajec, A., 1950, *Besedotvorje slovenskega jezika I*, Izpeljava samostalnikov, Ljubljana.
- Benedikt, E., Hornung, M., Pacolt, E., 1979, *Österreichisches Wörterbuch*, Wien.
- Benkő, L., 1992, *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen*, Budimpešta.
- Bezljaj, F., 1964, Nemške izposojenke v slovenščini, *Dopisnik III/ 10*, 5.
- Debenjak, D., 1993, *Veliki nemško-slovenski slovar*, Ljubljana.

⁵ Nemški sufiks *-er* se je fonetično razvil iz stvn. *-āri* (ta pa je iz latinskega *-ārius*): stvn. *zol(l)anāri* > nvn. *Zöllner*, stvn. *learāri* > nvn. *Lehrer*, stvn. *iagāri* > nvn. *Jäger* (Bajec 1950: 25; Erben 1993: 136–137). Besede, ki so bile iz nemščine v slovenščino prevzete še v času stare visoke nemščine, so prevzele različico na *-ar*. Torej so jih naši predniki prevzemali, preden se je *-ā-* v stvn. *-ār(i)* začel razvijati v smeri proti prednjemu samoglasniku. Tuje obrazilo *-ār(i)* so sprejeli hkrati s tujo besedo (*hlevar*), toda kmalu ga je začel jezik pripenjati na domače korene (*drvar*, *glavar*, *klobučar*, *rudar*, *vratar*, *zobar*). (Striedter - Temps 1963: 73–74; Bajec 1950: 25).

- Drews, G., 1991, *Das Bayerische Schimpfwörterbuch*, Nidderau.
- Drosdowski, G., 1993, *Duden, Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 8 Bänden* (2., völlig neu bearbeitete Auflage), Mannheim–Leipzig–Wien–Zürich.
- Drosdowski, G., 1989, *Duden, Deutsches Universalwörterbuch* (2., völlig neu bearbeitete und stark erweiterte Auflage), Mannheim–Leipzig–Wien–Zürich.
- Erben, J., 1993, *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, 3., neubearbeitete Auflage, Berlin.
- Fischer, H., 1908, *Schwäbisches Wörterbuch*, Tübingen.
- Fleischer, W., Barz, I., 1995, *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*, Tübingen.
- Gradišnik, J., 1967, *Slovenščina za Slovence*, Maribor.
- Grimm, J. und W., 1991, *Deutsches Wörterbuch I–XXXIII*, Nachdruck der Erstausgabe 1854–1984, München.
- Jurančič, J., 1986, *Srbskohrvatsko-slovenski slovar*, tretja, znatno razširjena izdaja, Ljubljana.
- Kermauner, T., Družbena razveza, *Problemi - Literatura XV* (1977), št. 8, 29–37.
- Kluge, F., 1999, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 23., erweiterte Auflage, bearbeitet von Elmar Seebold, Berlin.
- Krahe, H., Meid, W., 1967, *Germanische Sprachwissenschaft. III. Wortbildungslehre*, Berlin.
- Küpper, H., 1983, *Illustriertes Lexikon der deutschen Umgangssprache*, Stuttgart.
- Lexer, M., 1862, *Kärntisches Wörterbuch*, Leipzig.
- Orlovský, J., 1982, *Gemerský nárečový slovník*, Rimavská Sobota.
- Pfeifer, W., 1989, *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, Berlin.
- Pleteršnik, M., 1894–1895, *Slovensko-nemški slovar I–II*, Ljubljana.
- Ramovš, F., 1924, *Historična gramatika slovenskega jezika II. Konsonantizem*. Ljubljana.
- Schmeller, J. A., 1985, *Bayerisches Wörterbuch*, Sonderausgabe der von G. Karl Frommann bearbeiteten 2. Ausgabe, München 1872–1877, München.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika I–V*, 1970–1991, Ljubljana.
- Stepanowa, M. D., Fleischer, W., 1985, *Grundzüge der deutschen Wortbildung*, Leipzig.
- Striedter - Temps, H., 1963, *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*, Berlin.
- Šircelj - Žnidaršič, I., 1998, *Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki*, Ljubljana.
- Wahrig, G., Krämer, H., Zimmermann, H., 1981, *Brockhaus Wahrig-Deutsches Wörterbuch in 6 Bänden*, Wiesbaden.
- Wehle, P., 1980, *Sprechen Sie Wienerisch?*, Wien – Heidelberg.

Seznam okrajšav

bavavstr. = bavarsko avstrijsko

bavnem. = bavarsko nemško

f. = femininum (ženski spol)

gen. = genitiv (rodilnik)

kornem. = koroško nemško
m. = masculinum (moški spol)
n. = neutrum (srednji spol)
nem. = nemško
nvn. = novovisokonemško
pl. = plural (množina)
prim. = primerjaj
sg. = singular (ednina)
sln. = slovensko
srvn. = srednjevisokonemško
str. = stran
stvn. = starovisokonemško

Slowenisch *fôkselj* (m.), Gen. -na und verwandte Wörter (Zusammenfassung)

Fôkselj, fôksner, fôksler und fôksne sind bayerisch-deutsche Lehnwörter im Slowenischen. Die echten Vorlagen dieser Lehnwörter im Deutschen wurden leider nicht gefunden. Die deutschen Substantiven die Faxe(n), der Faxer, der Fax und das Verb faxen sind den nicht gefundenen Etyma am nächsten verwandt. Um diese zwei Wortfamilien, nämlich die slowenische und die deutsche, in eine Entlehnungsbeziehung zu bringen, wurden die vorhandenen deutschen Wortbildungsmuster in Betracht gezogen. Dazu kommen ähnliche Entlehnungsbeispiele aus dem Deutschen ins Slowenische.